

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om temporär sänkning 1994 av den i lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande föreskrivna försäkringspremien samt om företagens försäkringspremie 1994

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att de i lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden och lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande föreskrivna försäkringspremierna temporärt skall sänkas för år 1994. Samtidigt föreslås att det ansvarsunderskott som uppkommer genom premiesänkningen skall amorteras 1995—1997.

Propositionen ansluter sig till det avtal som

träffades mellan regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna om att pensionsavgiften 1994 skall bibehållas på 1993 års nivå.

I propositionen föreslås dessutom att den i lagen om pension för företagare föreskrivna premieprocentsatsen och den i lagen om pension för lantbruksföretagare föreskrivna basprocentsatsen undantagsvis skall vara 19,4 % år 1994.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 1994.

MOTIVERING

1. Nuläge

Den pensionsförsäkringspremie som föreskrivs i lagen om pension för arbetstagare (395/61; APL) fastställs enligt 3 § APL och 13 kap. lagen om försäkringsbolag (1062/79). Premien beräknas på ansökan av försäkringsbolagen enligt de beräkningsgrunder som fastställs av social- och hälsovårdsministeriet. Av lagen om försäkringsbolag följer i synnerhet att dessa beräkningsgrunder skall uppgöras så att trygghandlet av de försäkrades förmåner beaktas först och främst. Den i APL föreskrivna försäkringspremien har två gånger genom särskilda lagar sänkts från sin försäkringsmatematiskt kalkylerade nivå. År 1978 sänktes premien med en procentenhet med stöd av lagen om tryggande av den ekonomiska utvecklingen

(1066/77). I samband därmed sänktes även den i lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62; KAPL) föreskrivna försäkringspremien. Det stadgades att de genom premiesänkningarna uppkomna ansvarsunderskotten skulle amorteras 1979—1983 genom en försäkringstagaren påförd tilläggsavgift, som för varje år uppgick till 0,2 % av arbetstagarnas av APL och KAPL omfattade löner (social- och hälsovårdsministeriets beslut 1097-1099/77).

År 1979 sänktes premien genom lagen angående temporär sänkning av den i lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden föreskrivna försäkringspremien år 1979 (918/78). Sänkningen utgjorde 0,5 procentenhet och i lagen stadgades att det därigenom

uppkomna ansvarsunderskottet skulle amorteras 1980—1982. Tilläggsavgiften uppgick vardera året 1980 och 1981 till 0,1 % och 1983 till 0,3 % av arbetstagarnas av APL och KAPL omfattade löner.

År 1982 sänktes premien genom en motsvarande lag angående temporär sänkning av den i lagen om pension för arbetstagare och lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden föreskrivna försäkringspremierna år 1982 (867/81). Sänkningen uppgick då till 0,7 procentenheter, och i lagen stadgades att det därigenom uppkomna ansvarsunderskottet skulle amorteras 1983—1985. Fastställelsen av tilläggsavgiften för varje år anförtroddes social- och hälsovårdsministeriet. Amorteringen utgjorde 0 % år 1983, 0,4 % år 1984 och 0,5 % år 1985 (social- och hälsovårdsministeriets beslut 596/82, 739/83 och 657/84).

Social- och hälsovårdsministeriet har genom sitt beslut av den 2 december 1993 i enlighet med ansökningarna fastställt den i APL föreskrivna premien till 20,6 % för år 1994. Denna procentsats innefattar den andel, 0,4 procentenheter, som samlas in för tryggnad av finansieringen av Pensionsskyddscentralens kreditförsäkring. Genom social- och hälsovårdsministeriets beslut av den 2 december 1993 har den i KAPL föreskrivna premien fastställts till 21,8 % efter 1993. Genom social- och hälsovårdsministeriets beslut av den 2 december 1993 har den i lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande (662/85; KoPL) föreskrivna premien fastställts till 16 % efter 1993.

Den i lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69, LFöPL) föreskrivna försäkringspremierna är bundna vid den basprocentsats som social- och hälsovårdsministeriet enligt 10 § 1 mom. lagen om pension för lantbruksföretagare årligen fastställer till samma tal som det procenttal som kan beräknas motsvara den genomsnittliga försäkringspremierna i procent av lönerna utgående från en försäkring enligt minimivillkoren i APL.

Enligt 9 § 1 mom. lagen om pension för företagare (468/69, FöPL) är en företagare skyldig att betala en försäkringspremie som beräknas på grundval av den fastställda arbetsinkomsten med tillämpning av den premieprocentsats som fastställts av social- och hälsovårdsministeriet. Den fastställs också årligen till samma tal som det procenttal som kan uppskattas motsvara den genomsnittliga, i pro-

cent av lönerna uttryckta försäkringspremierna för försäkring enligt minimivillkoren i APL.

2. De föreslagna ändringarna

I våras, när sysselsättningsläget och den ekonomiska situationen förvärrades ytterligare, blev det viktigaste ekonomiskpolitiska målet att förhindra en ökning av de indirekta arbetskraftskostnaderna. I syfte att uppnå detta mål avtalade regeringen och arbetsmarknadsorganisationerna om att APL-avgiften 1994 skall bibehållas på samma nivå som 1993. För att uppnå detta mål beslutade man bl.a. att göra ett uppehåll i indexjusteringarna 1994 och att upplösa familjepensionsfonderna samt att tillåta ett ansvarsunderskott i APL-systemet 1994. Bibehållandet av premierna på samma nivå gäller inte den andel av premierna som samlas in för tryggnad av finansieringen av Pensionsskyddscentralens kreditförsäkring, utan en särskild lag kommer att stiftas om detta.

I syfte att förhindra en höjning av APL-avgiften skall man genom undantagstillämpning av 9 § lagen om pension för arbetstagare göra ett uppehåll i indexförhöjningarna 1994 i fråga om löpande pensioner.

Dessutom har man genom en lag om ändring av 12 § lagen om pension för arbetstagare och 9 § lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden ändrat finansieringsystemet för familjepensioner enligt APL, KAPL och KoPL så, att familjepensionerna enligt nämnda lagar i sin helhet skall bekostas gemensamt. En motsvarande ändring i fråga om familjepensioner enligt lagen om sjömanspensioner (72/56) avses bli införd vid ingången av år 1994.

Med den fastställda APL-avgiften, i vilken ovan relaterade lagändringar redan har beaktats, uppnås inte ännu regeringens mål, som är att 1994 bibehålla APL-avgiften på samma nivå som 1993. Därför föreslås i enlighet med arbetsmarknadsuppställningen att den i APL, KAPL och KoPL föreskrivna försäkringspremierna temporärt sänks med 2 procentenheter 1994. Det föreslås att det ansvarsunderskott som uppkommer därigenom skall amorteras genom tilläggsavgifter som uppbärs 1995—1997. Social- och hälsovårdsministeriet skall fastställa tilläggsavgifternas procenttal så, att procenttalens sammanlagda belopp blir 2.

I ovan nämnda arbetsmarknadsuppställning

konstateras att överenskommelse träffas om att ansvarsunderskottet skall täckas från och med 1995 genom att pensionsavgiften höjs eller genom att åtgärder som sparar in pensionsutgifter vidtas. Parterna skall fortsätta beredningen av sådana sparåtgärder genom vilka pensionsutgifterna på lång sikt anpassas efter samhällsekonomins bärkraft. Avsikten är att amorteringstidtabellen för ansvarsunderskottet skall uppgöras så, att den möjligast väl stöder den kommande samhällsekonomiska utvecklingen och utjämnar den belastning som försäkringspremierna utgör.

Av ovanstående följer att den genomsnittliga i APL föreskrivna försäkringspremien för 1994 blir 18,6 %, av premien består 0,4 procentenheter av den andel som samlas in för Pensionskyddscentralens kreditförsäkring. Försäkringspremien enligt KAPL skall utgöra 19,8 % och försäkringspremien enligt KoPL 14 % av lönerna.

Från och med 1993 har finansieringstekniken i fråga om arbetspensionssystemet innefattat en pensionsavgift för arbetstagare. Pensionsavgiften är 3 % år 1993. Avsikten är att den sänkning av APL-avgiften som förorsakas av ansvarsunderskottet skall delas jämnt mellan de betalande parterna. Därför föreslås det att i lagen tas in ett nytt stadgande, enligt vilket den nu föreslagna exceptionella premiesänkningen jämte senare amorteringar skall beaktas när arbetstagarnas pensionsavgift fastställs. Detta leder till att arbetstagarnas pensionsavgift fortfarande är 3 % år 1994. Också pensionsavgiften för arbetstagarna inom den offentliga sektorn är 3 % år 1994, eftersom grunderna för bestämmande av sistnämnda avgift är bundna vid APL.

I propositionen föreslås att också den pensionsavgift som centralkassan för arbetslöshetskassorna betalar till Pensionskyddscentralen skall fastställas på samma sätt som arbetstagarnas pensionsavgift, dvs. enligt den genomsnittliga APL-avgiften.

Såsom ovan har konstaterats, är basprocentsatsen enligt LFöPL och premieprocentsatsen enligt FöPL bundna vid den genomsnittliga försäkringspremien för försäkring enligt minimivillkoren i APL. Detta innebär att företagarnas premieprocentsats stiger till 20,2 %. Med beaktande av den ekonomiska situation som företagarna för närvarande befinner sig i kan en premiehöjning av denna omfattning dock inte anses ändamålsenlig. Därför föreslås det

att den i LFöPL och FöPL föreskrivna premien temporärt sänks till 19,4 % för år 1994. Under de följande åren skall företagarpremierna fastställas enligt en genomsnittlig APL-försäkringspremie som fastställs på normalt sätt. I fråga om dessa premier skall således inte beaktas den höjning som uppkommer genom amorteringen av ansvarsunderskottet.

Dessutom föreslås det att social- och hälsovårdsministeriet ges fullmakter att meddela närmare föreskrifter om tillämpningen av lagen.

3. Propositionens ekonomiska verkningar

Om ca 2 % av APL-, KAPL- och KoPL-premierna inte uppbärs, innebär det beträffande lagarna i fråga en lättnad om 2,3 mrd. mk 1994, varav hälften kommer arbetsgivarna och hälften arbetstagarna till godo. Motsvarande belopp uppbärs genom extra premiehöjningar 1995—1997. Sänkningen av arbetstagarpremien med 1 % omfattar dessutom arbetstagarna inom den offentliga sektorn. Åtgärden inverkar också ökande på skatteintäkterna 1994.

Om FöPL- och LFöPL-premien fastställs till 19,4 % så innebär detta en ökning av statens utgifter med ca 50 milj. mk i fråga om FöPL och med ca 30 milj. mk i fråga om LFöPL. Dessa ökningarna har beaktats i budgeten för 1994. Företagarna beviljas en motsvarande lättnad i sina premier.

4. Ärendets beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Också Pensionskyddscentralen och Arbetspensionssanstaltens Förbund har deltagit i beredningen av propositionen. De viktigaste arbetsmarknadsorganisationerna och Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK hördes i samband med beredningen.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1994.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om temporär sänkning 1994 av den i lagen om pension för arbetstagare, lagen om pension för arbetstagare i kort variga arbetsförhållanden och lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande föreskrivna försäkringspremien samt om företagares försäkringspremie 1994

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Utan hinder av vad som stadgas på annat ställe i lag sänks den försäkringspremie som uppbärs för försäkring enligt minimivillkoren i lagen om pension för arbetstagare, för försäkring enligt lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden samt för försäkring enligt lagen om pension för vissa konstnärer och redaktörer i arbetsförhållande och som bestämts i de av social- och hälsovårdsministeriet för år 1994 med stöd av lagen den 8 juli 1961 om pension för arbetstagare (395/61), lagen den 9 februari 1962 om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden (134/62) och lagen den 26 juli 1985 om pension för vissa konstnärer och redaktörer (662/85) fastställda grunderna, under år 1994 med ett belopp som utgör 2 procent av den lönesumma som 1994 betalas till arbetstagare som står i arbetsförhållande till arbetsgivaren och som utgör grunden för den försäkringspremie som avses i nämnda lagar.

2 §

Det ansvarsunderskott som uppkommer genom den i 1 § nämnda sänkningen av försäkringspremien amorteras 1995—1997 genom uppbörd av en avgift vars storlek är en av social- och hälsovårdsministeriet särskilt för varje år fastställd procentsats av lönesumman för ifrågavarande år. De årliga procentsatserna skall fastställas så, att de sammanlagt utgör 2 procent.

Pensionsanstalterna ansvarar gemensamt för det ansvarsunderskott som uppkommer genom den i 1 § nämnda sänkningen av försäkringspremien, med iakttagande i tillämpliga delar av vad som stadgas i 12 § 1 mom. 4 punkten lagen om pension för arbetstagare, sådant sistnämnda lagrum lyder i lag av den 19 november 1993 (979/93).

3 §

Vid tillämpningen av 12 a och 12 b §§ lagen om pension för arbetstagare, sådana de lyder i lag av den 19 november 1993 (979/93), skall i fråga om 1994 såsom genomsnittlig försäkringspremie för försäkring enligt minimivillkoren i nämnda lag användas en i enlighet med 1 § sänkt premie och i fråga om 1995—1997 för vart och ett år en premie som höjts med den amortering som avses i 2 §.

4 §

Vad som stadgas ovan i denna lag beaktas inte när de i lagen om pension för lantbruksföretagare (467/69) och lagen om pension för företagare (468/69) föreskrivna försäkringspremierna fastställs.

Utan hinder av vad som stadgas i 10 § lagen om pension för lantbruksföretagare är basprocentsatsen enligt nämnda lag 19,4 år 1994.

Utan hinder av vad som stadgas i 9 § lagen om pension för företagare är premieprocentsatsen enligt nämnda lag 19,4 år 1994.

5 §

Vad som av denna lag följer om storleken på arbetstagarnas pensionsavgift gäller i tillämpliga delar pensionsavgiften för arbetstagare inom den offentliga sektorn.

denna lag meddelas av social- och hälsovårdsministeriet.

6 §

Närmare föreskrifter om tillämpningen av

7 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 3 december 1993

Republikens President

MAUNO KOIVISTO

Social- och hälsovårdsminister *Jorma Huuhtanen*

